

**MATERIALELE CONFERINȚEI
INTERUNIVERSITARE
„DEMOCRAȚIA EUROPEANĂ LA TINE ACASĂ”
*Chișinău, 11 mai 2016***

Chișinău, 2016

CUPRINS

<i>Olga RABEI</i>	Coordonator, Institutul de Reforme Penale, Promotor pentru democrația europeană, Biroul de Informare al Parlamentului European în România.....	2
I. VALORILE ȘI PRINCIPIILE DEMOCRAȚIEI EUROPENE.....		5
<i>Victoria VIRSCHI</i>	Consultant, Aparatul Administrativ, Consiliul Național pentru Asistența Juridică garantată de Stat.....	6
<i>Corina CÎȘLARU</i>	Student, an. III, Facultatea economie generală și drept, Academia de Studii Economice din Moldova.....	9
<i>Cătălina GRAUR</i>	Studentă, an. I, Facultatea drept, Universitatea Liberă Internațională din Moldova.....	12
II. ROLUL INSTITUȚIILOR EUROPENE ȘI AL PARLAMENTULUI EUROPEAN ÎN PĂSTRAREA ȘI PROMOVAREA VALORILOR DEMOCRATICE.....		16
<i>Mihaela BURDUJA</i>	Consultant, Aparatul Administrativ, Consiliul Național pentru Asistența Juridică garantată de Stat.....	17
<i>Valeria BEJENARI</i>	Studentă, an. I, Facultatea drept, Academia de Poliție „Ștefan cel Mare” al MAI.....	21
<i>Iulia BRADU</i>	Studentă, an. III, Facultatea drept, Universitatea Liberă Internațională din Moldova.....	24
III. CE ÎNSEAMNĂ DEMOCRAȚIA EUROPEANĂ.....		27
<i>Gheorghe BUDU</i>	Student, an. IV, Facultatea economie generală și drept, Academia de Studii Economice din Moldova.....	28
<i>Svetlana FILIP</i>	Studentă, an. II, Facultatea drept, Universitatea de Stat B. P. Hașdeu, or. Cahul.....	31
IV. INTEGRITATEA CA VALOARE FUNDAMENTALĂ A UNEI DEMOCRAȚII.....		35
<i>Cristina BEJENARU</i>	Studentă, an I, Facultatea drept, Institutul de Stat de Relații Internaționale din Moldova.....	36
<i>Mihail MIȘCOI</i>	Student, an. II, Facultatea drept, Universitatea de Stat din Moldova.....	42

Olga RABEL,

Coordonator, Institutul de Reforme Penale,

Promotor pentru democrația europeană, Biroul de Informare al Parlamentului European în România

În contextul semnării Acordului de Asociere RM-UE, valorile și principiile europene vor fi transpuse la noi acasă prin textul actelor normative adoptate și reformarea sistemelor din țară. În acest context, aspirând la integrarea în UE, este stringentă informarea tinerilor și participarea acestora la promovarea democrației și a valorilor europene.

În acest sens, ne-am propus a organiza o Conferință interuniversitară, cu participarea studenților, masteranzilor facultăților de drept a unei universități din Republica Moldova, precum și a tinerilor juriști. Evenimentul a oferit participanților ocazia de a reflecta și discuta asupra valorilor europene și rolul instituțiilor Uniunii Europene, funcționalitatea acestora și modalități de implicare a cetățenilor în politica europeană, integrare europeană, precum și alte subiecte relevante.

La deschiderea conferinței au fost invitați reprezentanți ai diverselor instituții și organizații, care mai mult sau mai puțin contribuie la implementarea celor propuse a fi realizate prin semnarea Acordului de Asociere RM-UE. În acest sens, a luat cuvântul Directorul Institutului de Reforme Penale, dl. Victor ZAHARIA, care accentuat importanța implicării tinerilor în promovarea valorilor europene. Decanul facultății de drept al Universității de Stat din Moldova, dl. Sergiu BĂIEȘU, a salutat participanții și i-a îndrumat să construiască la noi acasă viitorul european, iar reprezentanții instituțiilor precum Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene, dna *Daniela CUJBĂ*, și Ministerului Justiției, dna *Alexandrina BULAT-ROTARU*, au punctat nivelul de implicare al instituțiilor reprezentate în procesul de implementare a Acordului de Asociere RM-UE.

Urmare a acestor discursuri, expertul asociat politici de integrare europeană din cadrul Institutului de Politici și Reforme Europene, dl. Iulian RUSU, a susținut o prezentare despre procesul de implementare al Acordului de Asociere RM-UE.

În continuare, a fost dat startul Paneelelor de discuții tematice, iar un prim subiect supus discuțiilor a fost *#Valorile și principiile democrației europene*. Astfel, un vorbitor a prezentat întregul sistem de valori și principii europene, iar alte două participante au supus analizei câte un principiu în parte. Au fost trecute în revistă detaliile despre participarea cetățenească la procesul de adoptare a deciziilor și elaborarea politicilor care influențează în mod direct cetățenii UE - inițiativa cetățenească. De asemenea, a fost abordat în detalii principiul umanismului din perspectiva ONU, precum și a Consiliului Europei.

Un al doilea Panel de discuții a fost dedicat *#Rolului instituțiilor europene și al Parlamentului European în păstrarea și promovarea valorilor democratice*. Astfel, unul dintre vorbitori a avut o prezentare a sistemului întreg de instituții europene și rolul fiecăreia dintre acestea. O altă participantă a abordat subiectul din perspectivă filozofică, colectând și supunând analizei opiniilor diverselor personalități privind instituțiile europene, iar o a treia vorbitoare a pus accentul în cadrul prezentării sale pe rolul și funcționarea Parlamentului European.

Panelul de discuții dedicat subiectului *#ce înseamnă democrația europeană* a fost abordat de către doi participanți care au încercat să răspundă la această întrebare. Unul dintre vorbitorii acestui panel a și efectuat un sondaj în rândul locuitorilor comunității sale (or. Cahul), astfel că printre întrebările adresate a fost și cea dacă aceștia consideră UE un model de democrație pentru RM, la care 80 % dintre respondenți au răspuns afirmativ.

Un ultim panel de discuții, dar nu mai puțin important, a fost dedicat subiectului *#integrității ca valoare fundamentală a unei democrații*. Ne-am hotărât să abordăm subiectul dat în contextul fenomenului corupției răspândit în RM și lupta continuă cu acesta. Astfel, o participantă a încercat a explica ce constituie conceptul de integritate și legătura acesteia cu asigurarea unei democrații, iar un alt vorbitor a trecut în revistă o analiză a cadrului legal sub aspectul condiției de integritate pusă pe seama diferitor profesioniști din domeniul juridic, precum: judecători, procurori, polițiști.

Concluzii generate în urma evenimentului:

- ✓ Acordul de Asociere RM-UE constituie o punte de instaurare a valorilor și principiilor europene la noi acasă;
- ✓ Pe lângă procesul de documentare asupra unui subiect sau altul, informația trebuie filtrată. Tinerii urmează să gândească limpede atunci când trebuie să-și decidă viitorul său și al țării sale;
- ✓ „Democrația este puterea poporului bine informat”, astfel un accent major urmează a fi pus pe seama activităților de informare a populației;
- ✓ Uniunea Europeană constituie o comunitate care se orientează spre bunăstarea tuturor cetățenilor săi, oferindu-le posibilitatea și de a se implica direct la formarea politicilor comunității date;
- ✓ UE, cu ajutorul instituțiilor sale, reprezintă cea mai puternică uniune economică și politică din spațiul comunitar, și are un rol determinant în crearea unui spațiu de expansiune continuă a prosperității, democrației și libertății, securității pe bătrânul continent;

✓ Parlamentul European este cel mai reprezentativ exponent al democrației și al conceptului de „Unitate în diversitate”,

✓ Deși Republica Moldova este încă departe de o democrație europeană, societatea tinde și își dorește să se alinieze în întregime la acest standard democratic. Pentru a infiltra cu succes acest regim democratic și pe teritoriul țării noastre este bine a cunoaște cu certitudine semnificația acestui termen, astfel încât R. Moldova să fie un stat democrat nu numai de iure, ci și de facto,

✓ Integritatea reprezintă o alegere personală, un angajament forte de a onora valorile și principiile etice și spirituale atât pe plan profesional, cât și personal. Integritatea reprezintă acea cale prin intermediul căreia alegi a fi onest, echitabil și just,

✓ Integritatea este o valoare fundamentală de care are nevoie Republica Moldova pentru a reuși cu succes în cadrul procesului de integrare europeană.

O generație informată corect cu privire la democrația, valorile și principiile europene este o generație adeptă a integrării europene și promotor al parcursului european al RM.

Evenimentul a fost desfășurat de către Institutul de Reforme Penale în cadrul proiectului „Promotori pentru democrație europeană”, inițiat de Biroul de Informare al Parlamentului European în România, în parteneriat cu asociația INVENTO, în cadrul proiectului „Acțiune pentru Justiție”.

I. VALORILE ȘI PRINCIPIILE DEMOCRAȚIEI EUROPENE

Inițiativa cetățenească – instrument al democrației participative în uniunea europeană

Victoria VIRSCHI

Consultant, Aparatul Administrativ,

Consiliul Național pentru Asistența Juridică garantată de Stat

O condiție indispensabilă a democrației o constituie existența unor instrumente care ar permite participarea cetățenilor la decizia publică, prin posibilitatea exprimării opiniilor și așteptărilor.

Tratatul de la Lisabona [1] conferă o conotație tot mai semnificativă principiului democrației participative în Uniunea Europeană (în continuare UE), statuând că „deciziile se iau în mod cât mai deschis și la un nivel cât mai apropiat posibil de cetățean”, totodată introducând un nou mecanism prin care cetățenii europeni pot intra în contact direct cu instituțiile UE pentru a discuta aspecte importante la nivel european, aspecte apropiate de preocupările cetățenilor – inițiativa cetățenească. Aplicarea în practică a noului instrument a fost posibilă începând cu data de 1 aprilie 2012, în baza normelor și procedurilor aferente prevăzute în *Regulamentul nr. 211/2011 din 16 februarie 2011 privind inițiativa cetățenească* [2], adoptat de Parlamentul European și de Consiliu la 16 februarie 2011.

În sensul acestui Regulament, „*inițiativa cetățenească*” înseamnă o inițiativă prezentată Comisiei Europene (în continuare Comisia), prin care aceasta este invitată să prezinte, în limitele atribuțiilor sale, orice propunere corespunzătoare privind chestiuni pentru care cetățenii consideră că este necesar un act juridic al Uniunii în vederea punerii în aplicare a tratatelor, care a fost susținută de cel puțin un milion de semnatori eligibili provenind din cel puțin un sfert din toate statele membre ale Uniunii Europene. Pentru susținerea unei inițiative cetățenești se necesită a fi întrunite un șir de condiții, despre care Regulamentul prevede că ar trebui să fie clare, simple, accesibile și proporționale cu natura inițiativei cetățenești, astfel încât să încurajeze participarea cetățenilor și să mărească accesibilitatea UE, să asigure un echilibru judicios între drepturi și obligații.

Astfel, o inițiativă cetățenească poate fi inițiată și susținută de către toți cetățenii UE (cetățeni ai unui stat membru al UE) a căror vârstă le permite să voteze la alegerile pentru Parlamentul European (18 ani cu excepția Austriei, unde vârsta începând cu care se poate vota este 16 ani). Numărul semnatarilor eligibili trebuie să fie de cel puțin 1 milion și să întrunească numărul minim necesar din cel puțin 7 state membre. Declarațiile de susținere colectate în țările în care pragul minim nu a fost atins vor fi totuși numărate pentru a obține numărul necesar de un milion de semnături. [3]

O altă condiție indispensabilă este crearea unui Comitet al cetățenilor compus din cel puțin 7 cetățeni europeni care își au reședința în cel puțin 7 state membre diferite, nefiind obligatoriu ca membrii

comitetului să aibă șapte naționalități diferite. Comitetul este considerat „organizatorul” oficial al inițiativei și răspunde de gestionarea întregii proceduri. Comitetul trebuie să desemneze dintre membrii săi un reprezentant și un supleant care să vorbească și să acționeze în numele său în relația cu Comisia. Organizațiile nu pot fi organizatori ai inițiativelor cetățenești. Totuși, ele pot promova sau sponsoriza inițiative, cu condiția să o facă în condiții de totală transparență. [3, p.4]

În ce privește propunerea de inițiativă cetățenească, Regulamentul [4] prevede că aceasta trebuie să se afle în sfera de competență a Comisiei, adică (...) inițiativele cetățenilor pot viza doar propuneri referitoare la aspecte cu privire la care cetățenii consideră că este nevoie de un act legislativ al Uniunii în vederea punerii în aplicare a tratatelor; să nu fie vădit abuzivă, neserioasă; să nu fie vădit contrară valorilor Uniunii, astfel încât să se evite promovarea opiniilor extremiste.

Realizarea inițiativei cetățenești presupune parcurgerea unei proceduri destul de anevoioase și de durată, prevăzută detaliat în Regulament. O primă etapă o constituie pregătirea, în cadrul căreia, grupul inițiativă, trebuie să evalueze dacă inițiativa cetățenească europeană este, într-adevăr, cea mai bună modalitate prin care își pot promova ideea. În cazul în care decid că acesta e instrumentul potrivit, urmează a fi creat Comitetul cetățenilor. Înainte de a începe colectarea declarațiilor de susținere de la cetățeni, organizatorii trebuie să solicite înregistrarea propunerii de inițiativă pe site-ul Comisiei (www.ec.europa.eu), furnizând informații privind propunerea de inițiativă cetățenească într-una dintre limbile oficiale ale UE. În termen de 2 luni de la depunerea cererii, Comisia va înregistra propunerea doar dacă aceasta coincide cerințelor prevăzute de Regulament.

Formularul special de declarație de susținere care va fi completat de semnatari, urmează pregătit de către organizatorii inițiativei, fie pe suport de hârtie, fie online. În cazul formularelor online, organizatorii trebuie să realizeze un sistem de colectare online, accesibil prin intermediul site-ului lor, care respectă cerințele generale tehnice și de securitate prevăzute de Regulament [4, art. 6 (4)], precum și specificațiile tehnice detaliate stabilite în Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 1179/2011 [5] al Comisiei.

Dacă Comisia confirmă înregistrarea propunerii de inițiativă, organizatorii pot începe colectarea declarațiile de susținere de la cetățeni, având la dispoziție 12 luni pentru a colecta numărul necesar.

Ulterior colectării declarațiilor de susținere necesare, organizatorii vor solicita autorităților naționale competente din fiecare stat membru în care au colectat declarațiile, să certifice numărul de declarații de susținere valabile colectate pentru țara respectivă, autoritățile naționale având la dispoziție 3 luni pentru a exercita această atribuție. În cazul în care autoritățile certifică numărul necesar,

organizatorii pot prezenta inițiativa Comisiei, alături de informații despre susținerea și finanțarea pe care le-au primit pentru inițiativa lor.

Procedura finisează cu examinarea inițiativei de către Comisie în termen de 3 luni de la prezentarea acesteia, organizatorii având chiar posibilitatea prezentării inițiativei în cadrul unei audieri publice la Parlamentul European. Comisia va adopta un răspuns oficial în care va explica, dacă este cazul, ce acțiuni propune ca răspuns la inițiativa cetățenească și motivele acțiunilor sale sau ale refuzului de a acționa. Odată adoptată de Comisie, propunerea este prezentată legiuitorului (Parlamentul European și Consiliul sau, în unele cazuri, doar Consiliul), care trebuie să o adopte înainte ca aceasta să capete putere de lege. [6]

Din aprilie 2012, au fost inițiate 36 inițiative cetățenești, dintre care trei au reușit să parcurgă întregul ciclu de viață, de la etapa de înregistrare la colectarea cu succes a declarațiilor de sprijin necesare și la primirea unui răspuns oficial din partea Comisiei: “One of us”, “Stop vivisection” și “Right2Water”.

În Raportul Comisiei către Parlamentul European și Consiliu [7], Comisia, în urma evaluării aplicării Regulamentului (UE) nr. 211/2011 privind inițiativa cetățenească, a confirmat existența procedurilor și mecanismelor necesare care asigură operaționalitatea inițiativei cetățenești, afirmând că se acordă o importanță deosebită acestui instrument pentru ca el să fie unul funcțional și să își poată realiza pe deplin potențialul.

Concluzionăm că inițiativa cetățenească este una dintre principalele inovații introduse prin Tratatul de la Lisabona, care, deși presupune un proces complicat și de durată, este un instrument important de consolidare a participării cetățenilor la viața democratică a UE, rezultatele unor inițiative fiind cu impact asupra întregii comunități europene.

BIBLIOGRAFIE:

1. Tratatul de la Lisabona de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană și a Tratatului de instituire a Comunității Europene, (2007/C 306/01) <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A12007L%2FTXT>
2. Regulamentul (UE) nr. 211/2011 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 februarie 2011 privind inițiativa cetățenească. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=celex:32011R0211> (în continuare-Regulamentul)
3. Comisia Europeană. Ghidul inițiativei cetățenești europene, 2015, pag. 4, 5. [file:///C:/Users/andre/Downloads/guide-eci-ro%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/andre/Downloads/guide-eci-ro%20(1).pdf)
4. Regulamentul nr. 211/2011 din 16 februarie 2011 privind inițiativa cetățenească, art.4
5. Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 1179/2011 al Comisiei din 17 noiembrie 2011 de stabilire a unor specificații tehnice pentru sistemele de colectare online în conformitate cu Regulamentul (UE) nr. 211/2011 Consiliului privind inițiativa cetățenească.
6. Comisia Europeană. Ghidul inițiativei cetățenești europene, 2015, pag. 25, [file:///C:/Users/andre/Downloads/guide-eci-ro%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/andre/Downloads/guide-eci-ro%20(1).pdf)
7. Raport al Comisiei către Parlamentul European și Consiliu privind aplicarea Regulamentului (UE) nr. 211/2011 privind inițiativa cetățenească <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2015/RO/1-2015-145-RO-F1-1.PDF>

Valorile și principiile democrației europene

Corina CÎȘLARU

Studentă, an. III, Facultatea economie generală și drept,

Academia de Studii Economice din Moldova

The European Union is a unique economic and political union between 28 European countries that together cover much of the continent. The main goal of the European Union is to defend democratic values and principles in Europe and promote peace and the wellbeing of the citizens. For its part, the European Parliament seeks to ensure that these values and principles are realized in the EU legislation.

Uniunea Europeană este o familie de țări democratice europene care conlucrează pentru a îmbunătăți viața cetățenilor lor, oferindu-le un spațiu de libertate, securitate și justiție, fără frontiere interne, în interiorul căruia este asigurată libera circulație.

Valorile democratice pe care se întemeiază Uniunea Europeană sunt următoarele:

- **unitate;** Țările europene și-au luat angajamentul să acționeze împreună, întru aceleași scopuri și conducând-se după aceleași legi pentru a reuși să își asigure pacea și prosperitatea.
- **respect;** Această valoare se referă la respect pentru demnitatea umană, respect pentru drepturile omului, inclusiv cele ale minorităților. Fiecare stat european promovează omul ca valoare socială, îi creează acestuia condițiile pentru un trai decent, îi garantează apărarea și exercitarea drepturilor sale.
- **toleranță;** Prin toleranță se respectă deciziile altor oameni, grupuri, popoare, religii, alte moduri de gândire și puncte de vedere, alte stiluri și moduri de viață.
- **libertate;** Libertatea este, deopotrivă, o valoare personală și una colectivă. Toți oamenii doresc să fie liberi în gândire, manifestările propriei personalități. Însă fiecare trebuie să țină cont că libertatea sa se termină acolo unde începe libertatea altcuiva.
- **solidaritate;** Țările europene se mobilizează pentru a ajuta țara care se confruntă cu o situație dificilă. De exemplu, *Fondul de Solidaritate al Uniunii Europene (FSUE)* este principalul instrument de care dispune UE pentru a face față catastrofelor naturale majore și pentru a-și manifesta solidaritatea cu regiunile din Europa afectate de dezastre.
- **egalitate;** Acesta este un concept filozofico-sociologic, care desemnează cerințele realizării aceleiași situații sociale pentru toți membrii societății. În majoritatea statelor democratice există legi împotriva discriminării, iar egalitatea de tratament este în general garantată de Constituție.
- **pluralism;** Partidele politice la nivel european contribuie la formarea conștiinței politice europene și la exprimarea voinței cetățenilor Uniunii.

În ceea ce privește **principiile Uniunii Europene** este important să menționăm că acestea pot fi clasificate în mai multe categorii, cum ar fi :

1. **principii de constituire**, printre care: *respectarea principiilor democratice, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale; respectarea și egalitatea în fața legii; respectarea principiilor de suveranitate.*
2. **principii de funcționare**, prevăzute în *Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (Partea I: Principiile): principiul de atribuire a competențelor; eliminarea inegalităților și promovarea egalității între bărbați și femei; promovarea unui nivel ridicat al ocupării forței de muncă; asigurarea unui nivel ridicat de educație, de formare profesională și de protecție a sănătății umane.*
3. **principii democratice**: *principiul egalității cetățenilor; principiul democrației reprezentative; principiul atribuirii; principiul subsidiarității; principiul proporționalității.*

Astfel, în toate activitățile sale, **Uniunea respectă principiul egalității cetățenilor săi**, care beneficiază de o atenție egală din partea instituțiilor, organelor, oficiilor și agențiilor sale. Este cetățean al Uniunii orice persoană care are cetățenia unui stat membru.

Delimitarea competențelor Uniunii este guvernată de principiul atribuirii. Astfel încât UE acționează numai în limitele competențelor atribuite de statele membre prin tratate pentru realizarea obiectivelor stabilite în aceste tratate. Orice competență care nu este atribuită UE aparține statelor membre.

Funcționarea Uniunii se întemeiază pe principiul democrației reprezentative, ceea ce înseamnă că cetățenii sunt reprezentați direct, la nivelul Uniunii, în Parlamentul European, iar statele membre sunt reprezentate în Consiliul European de șefii lor de stat sau de guvern și în Consiliu de guvernele lor, care la rândul lor răspund în mod democratic fie în fața parlamentelor naționale, fie în fața cetățenilor lor. Orice cetățean are dreptul de a participa la viața democratică a Uniunii. Deciziile se iau în mod cât mai deschis și la un nivel cât mai apropiat posibil de cetățean. Instituțiile Uniunii mențin un dialog deschis, transparent și constant cu asociațiile reprezentative și cu societatea civilă.

Astfel, valorile și principiile democratice stau la baza concepției, politicilor Uniunii Europene. Uniunea Europeană urmărește crearea unei comunități sate, care se va orienta spre bunăstarea tuturor cetățenilor săi.

BIBLIOGRAFIE:

1. Cărți:

- 1.1 GHICA Lucia, Enciclopedia Uniunii Europene. Editia a III-a, București: Meronia, 2006, p.436;
- 1.2 NEGUȚ Silviu, MATEI Horia C., NICOLAE Ion, RADU Caterina, VINTILĂ RĂDULESCU Ioana, GHICA, Valentin BURADA Luciana Alexandra, CHIROIU Adrian, VRÂNCEANU Alina, Statele Uniunii Europene. Mică enciclopedie, București: Meronia, 304 p.

2. Site-ografie:

2.1 Principiile Uniunii Europene, [Accesat pe 09.05.2016]

Disponibil: <http://www.eurotrainer.ro/principiile-uniunii-europene/principiile-uniunii-europene.html/lang/ro> ;

2.2 Principii ale Uniunii Europene, [Accesat pe 09.05.2016] Disponibil:

http://www.academia.edu/10168004/Principii_ale_Uniunii_Europene ;

2.3 Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, [Accesat pe 09.05.2016] Disponibil:

http://www.stpcentru.ro/uploads/media/Tratatul_privind_UE_si_Principiile_UE.pdf ;

2.4 Parlamentul European, [Accesat pe 09.05.2016] Disponibil:

http://www.prefecturacalarasi.ro/Parlamentul_European.pdf ;

2.5 Valorile europene, [Accesat pe 08.05.2016] Disponibil:

<http://www.slideshare.net/MdlinBlidaru/valorile-europene> ;

2.6 Valori și principii democratice, [Accesat pe 08.05.2016] Disponibil:

http://www.referat.ro/referate_despre/valori_si_principii_democratice-referat-cultura_civica.html ;

2.7 EuroVizionarii: Valori europene, [Accesat pe 08.05.2016] Disponibil:

<http://eurovizionarii.blogspot.md/p/valori-europene.html> .

Impactul Consiliului Europei în procesul implementării legale a principiului umanismului

Cătălina GRAUR

Studentă, an. I, Facultatea drept,

Universitatea Liberă Internațională din Moldova

Umanismul, în accepția modernă a termenului, poate fi definit ca fiind o poziție filozofică care pune omul și valorile umane pe o poziție ierarhică superioară, accentuând capacitatea rațiunii umane și proclamând ca și principiu etic suprem – demnitatea umană. Astfel, omul reprezintă valoarea centrală a conceptului umanist, acesta încurajând dezvoltarea ființei umane și capacității intelectuale a acesteia, proces indispensabil corelat cu libertatea spirituală și creațională.

În acest sens, una dintre principalele accepții a principiului umanismului fundamentează poziția superioară a omului prin interzicerea categorică a oricărei atentări de rea-credință la demnitatea, integritatea, starea fizică sau psihică a acestuia, provocând suferințe. Astfel, în baza principiului menționat, este interzisă manifestarea, sub orice formă, a torturii sau a altor tratamente inumane și degradante.

În această continuitate, ”Declarația Universală a Drepturilor Omului”, adoptată la 10 decembrie 1948 de către Organizația Națiunilor Unite, originează consacrarea internațională a principiului umanismului.

Articolul 5: ”Nimeni nu va fi supus torturii, nici la pedepse sau tratamente crude, inumane sau degradante”.

În scopul asigurării unei interpretări complexe și explicite a semnificației articolului precizat, Organizația Națiunilor Unite adoptă, la 10 decembrie 1984, ”Convenția împotriva torturii și altor pedepse și tratamente cu cruzime, inumane sau degradante”, care amplifică esențial reglementarea internațională a fenomenului aplicării torturii.

În acest sens, Convenția menționată cuprinde definiția legală a termenului, enumerarea mijloacelor și procedeele de combatere a acestei încălcări și metode de apărare și reabilitare a victimelor supuse torturii. De asemenea, în scopul supravegherii procesului de implementare și respectare a reglementărilor incluse în ”Convenția împotriva torturii și altor pedepse și tratamente cu cruzime, inumane sau degradante”, aceasta consfințește înființarea unui ”Comitet împotriva torturii” compus din zece experți de înaltă moralitate, care posedă o competență recunoscută în domeniul drepturilor omului,

în competența cărora se încadrează studierea rapoartelor prezentate de către statele-membre, cu privire la măsurile abordate în scopul îndeplinirii angajamentelor asumate în virtutea Convenției.

La 4 noiembrie 1950, urmărind scopul recunoașterii și aplicării în cadrul spațiului european a prevederilor ”Declarației Universale a Drepturilor Omului”, proclamate anterior, Consiliul Europei adoptă ”Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale”, cunoscută și sub denumirea de ”Convenția Europeană a Drepturilor Omului”. Adoptarea acestei Convenții reprezintă recunoașterea însemnătății libertăților fundamentale de către statele semnatare și validarea acestora ca fiind temelia unui regim politic cu adevărat democratic. Convenția menționată clasifică dreptul de a nu fi supus torturii, ca fiind un drept inalienabil, originat din principiul umanismului.

Totuși, succedând exemplul Organizației Națiunilor Unite, Consiliul Europei înființează o instituție cu competența directă de a acoperi totalitatea problemelor și dificultăților privind interpretarea și aplicarea ”Convenției Europene a Drepturilor Omului”: Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

Curtea Europeană reprezintă instanța jurisdicțională de nivel european, care urmărește scopul direct de a veghea respectarea prevederilor ”Convenției Europene a Drepturilor Omului” și de a soluționa conflictele iscate în urma încălcării acestor drepturi. Hotărârile curții sunt obligatorii pentru statele semnatare ale convenției. Astfel, C.E.D.O. reprezintă instanța ce soluționează, la nivelul superior, inclusiv conflictele iscate în urma aplicării torturii în cadrul teritoriului jurisdicțional al statelor semnatare a Convenției Europene.

În acest sens, până în prezent, au fost pronunțate 7601 de hotărâri bazate pe încălcări ale articolului 3 a Convenției Europene: 200 cu referire la pedeapsă degradantă; 3807 cu referire la tratament degradant; 314 cu referire la pedeapsă inumană; 4082 cu referire la tratament inuman; 434 cu referire la tortură propriu-zis și celelalte hotărâri referitoare la diverse accepții ale articolului menționat. Din totalitatea hotărârilor, exclusiv 5750 au fost pronunțate în favoarea reclamanților, deci aproximativ 75%. Cele mai multe hotărâri privind violarea articolului 3 au fost pronunțate împotriva: Turciei – 1696; Rusiei – 1597; României – 564; Bulgariei – 419; Ucrainei – 394 și Republicii Moldova – 362. Împotriva celor 6 state menționate a fost pronunțată o totalitate de 66% din întregul volum de hotărâri.

Prima hotărâre în baza articolului 3 a fost pronunțată în anul 1971, împotriva Belgiei, însă judecătorii nu au constatat legal violarea articolului menționat, iar ultima hotărâre, împotriva Maltei, a fost pronunțată în luna mai 2016.

Republica Moldova a devenit subiect al jurisprudenței C.E.D.O. în anul 2004, iar în anul 2016 au fost deja pronunțate 9 hotărâri ce implică Republica Moldova. În general, Republica Moldova este

situată pe locul 6 în topul statelor în privința cărora au fost pronunțate hotărâri în baza încălcării prevederilor articolului 3 și este situată pe locul 1 în topul statelor în privința cărora au fost pronunțate hotărâri în baza încălcării prevederilor articolului 3 pe cap de locuitor. Exclusiv în 33 cazuri dintre cele 362 nu a fost constatată violarea articolului invocat.

Astfel, luând în considerație rezultatele defavorabile înregistrate începând cu 1971, se consideră că sistemul de supraveghere stabilit, care se bazează pe plângerile individuale, poate fi în mod util completat de un mecanism extrajudiciar de natură preventivă, a cărui sarcină ar fi examinarea tratamentului aplicat persoanelor private de libertate, cu scopul de a întări, în caz de necesitate, protecția acestor persoane împotriva torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante.

Astfel, fiind inspirat de ”Convenția împotriva torturii și altor pedepse și tratamente cu cruzime, inumane sau degradante” adoptată precedent, de către Organizația Națiunilor Unite, la 10 decembrie 1984, Consiliul Europei adoptă, la 26 noiembrie 1987, ”Convenția europeană pentru prevenirea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante”, prin intermediul căreia este instituit ”Comitetul european pentru prevenirea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante” (CPT), în atribuțiile căruia se încadrează adresarea unor vizite periodice în instituțiile de privare a libertății din cadrul statelor semnatare a Convenției, cu scopul de a examina tratamentul persoanelor private de libertate și a preveni încălcările în acest domeniu. Aceste locuri includ: penitenciarele, centrele de reeducare, centrele de arest preventiv din cadrul Inspectoratelor de Poliție, centrele pentru imigranți, spitalele psihiatrice, adăposturile sociale, etc.

Delegațiile CPT au acces nelimitat la locurile de detenție și dreptul de a se deplasa fără restricții în interiorul acestor spații. Ei interviuează în mod confidențial persoanele private de libertate și comunică liber cu persoane care pot furniza informații.

În urma efectuării unei analize minuțioase, CPT întocmește și transmite un raport detaliat statului respectiv. Acest raport cuprinde starea de fapt constatată de CPT, recomandările, comentariile și eventualele solicitări de informații. Aceste rapoarte și reacțiile sau răspunsurile statului fac parte din dialogul permanent cu țările în cauză.

În acest sens, prima vizită în Republica Moldova a ”Comitetului European pentru Prevenirea Torturii și a Pedepselor sau Tratamentelor Inumane sau Degradante” (CPT) a fost efectuată în anul 1998. Astfel, în timpul unei perioade de 10 zile, între 11 și 21 octombrie, CPT a vizitat și analizat 9 instituții statale de privare a libertății din Chișinău, Bălți, Orhei și Criuleni. Apoi, între 27 și 30 noiembrie 2000,

Comitetului European pentru Prevenirea Torturii și a Pedepselor sau Tratatelor Inumane sau Degradante (CPT) a efectuat o vizită ad-hoc în spațiul Regiunii Transnistrene a Republicii Moldova, inspectând 4 obiective situate în Tiraspol și Glinoe. CPT a efectuat în scurt timp mai multe vizite în aceeași regiune pentru a investiga procesul implementării recomandărilor oferite în cadrul primei vizite, astfel regiunea a întâmpinat delegația europeană în Februarie 2003, Noiembrie 2003, Februarie 2004 și Martie 2006. De asemenea, vizite care fac parte din programul de vizite periodice al Comitetului au fost efectuate în anii 2001, 2004, 2005, 2007, 2009, 2010 și 2011, ultima fiind efectuată în Septembrie 2015, în cadrul căreia, CPT a acordat deosebită atenție instituțiilor de privare a libertății pentru minori, femei și celor supuși detenției pe viață. În urma fiecărei vizite, fie programate, fie ad-hoc, CPT a întocmit rapoarte oficiale care, cu permisiunea autorităților Republicii Moldova, au fost făcute publice.

Pornind de la tendința de integrare mondială în materie legală, multiple norme de drept ale Republicii Moldova sunt întemeiate pe actele internaționale la care Republica Moldova este parte. Acest principiu este consacrat de prevederile Constituției Republicii Moldova.

Legislația Republicii Moldova reflectă eminemamente curentul umanist, consfințindu-l ca fiind unul dintre principiile inter-ramurale ale dreptului. În materie de drept penal, principiului menționat i s-a dedicat un articol eponim: **articolul 4, alineatul 2**, Cod Penal al Republicii Moldova prevede: ”Legea penală nu urmărește scopul de a cauza suferințe fizice sau de a leza demnitatea omului. Nimeni nu poate fi supus la torturi, nici la pedepse sau tratamente crude, inumane sau degradante.”

De asemenea, normele ce reflectă noțiunea de ”tortură”, formele de manifestare a acesteia sau sancțiunile aplicabile sunt, de asemenea, inspirate din pacte sau tratate internaționale la care Republica Moldova este parte. Astfel, **articolul 166¹, alineatul 3**, Cod Penal al Republicii Moldova, include sancțiunea prevăzută pentru tortură și interpretează sensul noțiunii de ”tortură” în baza prevederilor internaționale.

În concluzie, poate fi afirmat că Consiliul Europei oferă acea bază legală stabilă, elocventă și fundamentată, ce reflectă principiul umanismului în vederea asigurării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, iar mijloacele de realizare a acestui scop sunt eficiente în activitatea lor. Scopul derivat din aceste reflecții reprezintă asigurarea implementării acestei baze legale europene în cadrul procesului național de aplicare a dreptului.

**II. ROLUL INSTITUȚIILOR
EUROPENE ȘI AL
PARLAMENTULUI EUROPEAN ÎN
PĂSTRAREA ȘI PROMOVAREA
VALORILOR DEMOCRATICE**

Principii și valori: esența acestor cuvinte este de multe ori denaturată, acestea devenind o emblema a discursurilor răsunătoare. Cu toate acestea, peste 500 de milioane de locuitori ai Uniunii Europene, care reprezintă 7.3% din populația lumii sunt uniți de aceste valori. Un sociolog german afirma că niciodată în istorie nu a existat o încercare mai reușită de a integra o alianță de state pe o perioadă de decenii cu mijloace democratice [1].

Valorile democratice sunt promovate prin prisma instituțiilor europene. Cum funcționează aceste instituții? Corespund acestea principiilor democratice? Oferă acestea tuturor cetățenilor europeni drepturi de co-determinare democratică? În cele ce urmează vom încerca să răspundem la aceste întrebări.

Instituțiile europene - funcționează asemenea unui organism uman.

Consiliul Uniunii Europene: Creierul Uniunii Europene – cunoscut în trecut ca și Consiliul de Miniștri –este structura legislativă și de luare a deciziilor principală în UE, este o instituție centrală decizională și de reglementare. Ea aduce la un loc reprezentanții guvernelor tuturor Statelor Membre, care sânt aleși la nivel național.

Comisia Europeană : Pulsul Uniunii Europene - executa o mare parte din munca de zi de zi în Uniunea Europeană. Întocmește propuneri pentru noi legi europene, pe care le prezintă Parlamentului European și Consiliului. Comisia are grija ca deciziile UE să fie corect implementate și supraveghează felul în care sânt cheltuite fondurile UE.

Consiliul European este stimulentele necesare pentru dezvoltarea Uniunii Europene - format din șefii de state și de guverne ale statelor membre, președintele Comisiei și președintele Consiliului European. Rolul Consiliului European este de a stabili principiile directoare ale politicii europene comune, iar în cazul problemelor dificile legate de dezvoltarea fundamentală a Uniunii, de a negocia compromisuri dintre statele membre.

Parlamentul European: Vocea poporului. - parlamentul European reprezintă, în formularea Tratatului de la Roma din 1957, *vocea popoarele statelor unite în Comunitatea Europeană.*

Parlamentul European (PE) este vocea democratică a popoarelor Europei. Ales direct din 5 în 5 ani, membrii Parlamentului European (MPE) nu sunt așezați în blocuri naționale ci în șapte grupuri politice.

Fiecare grup reflecta ideologia politica a partidelor naționale cărora le aparțin membrii săi. În alegerile europene din iunie 1999, aproape 30 % din MPE aleși au fost femei.

Peste tot se aplică aceleași reguli democratice, iar dintre acestea în special dreptul de vot la vârsta de 18 ani, egalitatea între femei și bărbați, și votul secret. În unele state membre, cum ar fi Belgia, Luxemburg și Grecia, participarea la vot este obligatoriu [2].

Parlamentul European este singura instituție comunitară care se întâlnește și își ține dezbaterile în public. Dezbaterile, opiniile și rezoluțiile Parlamentului se publică în Monitorul Oficial al Uniunii Europene.

Promovarea valorilor democratice

Multilingvismul în Parlamentul European- garantează legitimitatea democratică a deciziilor!

În Parlamentul European, toate limbile oficiale sunt la fel de importante: toate documentele parlamentare sunt publicate în toate limbile oficiale ale Uniunii Europene (UE) și toți deputații în Parlamentul European au dreptul de a se exprima în oricare dintre aceste limbi. Multilingvismul permite, de asemenea, urmărirea activității Parlamentului de către toată lumea, precum și accesul la aceasta.

Multilingvismul, profund ancorat în tratatele europene, reflectă această diversitate culturală și lingvistică și, în același timp, asigură o mai mare transparență a instituțiilor europene, care devin mai accesibile tuturor cetățenilor Uniunii, acest lucru fiind esențial pentru succesul sistemului democratic al UE.

Toți cetățenii europeni au dreptul de a se prezenta la alegerile pentru Parlamentul European. Nu ar fi rezonabil să li se ceară tuturor deputaților în PE să stăpânească la perfecție una dintre limbile cele mai utilizate, precum franceza sau engleza. Dreptul fiecărui deputat de a citi și redacta documente parlamentare, de a urmări dezbateri și de a se exprima în propria sa limbă este recunoscut în mod explicit în Regulamentul de procedură al Parlamentului.

Conform legislației Uniunii, cetățenii acesteia au dreptul de a urmări lucrările Parlamentului, de a adresa întrebări și de a primi răspunsuri în propria lor limbă [3].

Parlamentul și supravegherea democratică a Uniunii Economice și Monetare

Una dintre funcțiile fundamentale ale oricărui parlament este cea de control sau supraveghere a celorlalte ramuri ale puterii, în scopul asigurării responsabilității democratice. Parlamentul European își îndeplinește această îndatorire în mai multe moduri.

În afară de rolul-cheie pe care îl joacă în alegerea Comisiei, Parlamentul organizează audierile președintelui și ale membrilor Comitetului executiv al Băncii Centrale Europene, precum și ale membrilor desemnați pentru Curtea de Conturi a Uniunii Europene.

Pentru a garanta responsabilitatea politicii monetare europene, președintele Băncii Centrale Europene răspunde, o dată la trei luni, în fața Comisiei pentru afaceri economice și monetare din cadrul Parlamentului, de asemenea, prezintă raportul anual al Băncii Centrale Europene în fața Parlamentului.

Parlamentul are competența de a constitui o comisie temporară, fie pentru a ancheta un subiect de interes public (un exemplu recent îl reprezintă crearea unei comisii pentru crima organizată, corupție și spălare de bani), fie pentru a cerceta presupuse cazuri de încălcare a legislației europene sau de gestiune defectuoasă.

Examinarea petițiilor

Parlamentul European preia inițiativa în ceea ce privește promovarea transparenței, a caracterului deschis și a accesului public la universul uneori labirintic de la Bruxelles. Toți cetățenii europeni au dreptul de a înainta o petiție deputaților din Parlamentul European cu privire la probleme de mediu, conflicte cu autoritățile vamale, transferul drepturilor de pensie și alte chestiuni, cu condiția ca acestea să se numere printre competențele Uniunii Europene.

Drepturile Omului

Respectarea drepturilor omului este una dintre valorile fundamentale ale Uniunii Europene. Orice încălcare a acestor drepturi, fie în cadrul UE, fie în afara sa, aduce atingere principiilor democratice care stau la baza societății noastre.

În 1998 Parlamentul a decis să creeze PREMIUL SAHAROV, oferit anual unor persoane care s-au distins în lupta pentru apărarea drepturilor omului. Nu este un lucru neobișnuit ca deținătorii Premiului Saharov să primească ulterior Premiul Nobel pentru Pace. Premiul reprezintă una dintre căile prin care deputații europeni încearcă să promoveze drepturile omului și democrația pe plan internațional.

Drepturile fundamentale dau naștere la provocări și obligații de acțiune din partea statului. Statul este garanția finală a drepturilor fundamentale. Dacă acțiunile statului în cadrul național nu sunt viabile, trebuie să se recurgă la nivele alternative ale statului, în vederea realizării drepturilor fundamentale. Solidaritate dincolo de frontiere. În această privință, Uniunea Europeană a atins un punct decisiv în ultimii ani. Ea oferă, grație instituțiilor puternice, oportunitatea de a redobândi câmpul de acțiune pierdut la nivel național.

Unificarea europeană este astfel, un proiect-cheie prin promovarea valorilor precum libertate, justiție și solidaritate realizate cu măsuri practice, al căror beneficiu poate fi resimțit de către toți: de exemplu orice cetățean european poate călători din Lisabona până în Riga fără nici un impediment.

BIBLIOGRAFIE

1. Democracy&Justice. Collected Writings. Brennan Center for Justice. New York University School of Law, NY 2011. Pag. 97;
2. http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/index_ro.htm vizitat la 09 mai 2016;
3. http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/ro/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.13.6.html vizitat la 09 mai 2016;

Onorată Audiență, cu permisiunea dumneavoastră aș dori să-mi încep raportul c-un citat controversat de-al lui Victor Hugo: „*Va veni o zi în care voi, francezi, italieni, germani, toate națiunile continentului, fără să vă pierdeți calitățile distincte și glorioasa voastră individualitate, veți fonda o unitate superioară și veți construi fraternitatea europeană*”.

Uniunea Europeană – o sintagmă pe care, la sigur fiecare dintre noi a auzit-o măcar o dată în diferite contexte. Dar oare câți dintre noi, suntem conștienți de ceea ce înseamnă Uniunea Europeană cu adevărat? UE de astăzi este rezultatul unui proces istoric de apropiere între popoarele de pe continentul nostru, care, depășind deosebiri lingvistice, de grad al dezvoltării economice și de tradiții culturale, au construit un sistem instituțional comun, cu organisme proprii, menite să asigure o cât mai bună reprezentare a intereselor fiecărei națiuni, a cărei funcționare stă sub semnul apropierii de cetățenii europeni. **Răspândirea cunoștințelor legate de rolul instituțiilor UE în păstrarea și promovarea valorilor democratice este o datorie a celor care privesc obiectiv construcția europeană**, care doresc să-i difuzeze mesajul ce explică limpede ce este, cum lucrează și la ce este bună Uniunea Europeană.

Trebuie să recunoaștem cu desăvârșire că UE a fost întotdeauna mai mult decât o uniune economică, fiind un sistem de valori, tradiții și viziuni comune, care leagă împreună oameni și națiuni, oferindu-le un sens identitar pe arena comunitară.

Interacțiunea identității naționale cu identitatea europeană devine din ce în ce mai frecventă în discursurile politice și în mass-media, încercând să contureze o imagine coerentă și consistentă a comunității europene. [1, p. 9]

Acest concept este confirmat de fostul președinte a Letoniei, doamna Vera Vike-Freiberga, în discursul ei în fața Parlamentului European, unde menționa că: „*În cadrul UE vedem oportunitatea de a ne reconfirma suveranitatea, menține identitatea, cultura și limba proprie*”.

Pornind de la aceste realități, Uniunea Europeană, prin intermediul instituțiilor sale, își dorește să promoveze valorile umaniste și progresiste, să garanteze că ființa umană este stăpânul și nu victima schimbărilor majore care au loc la nivel global. Aceste valori, menționate în Titlul I, art. I-2 al Constituției Europene semnată în 2004, sunt comune statelor membre, în societăți unde pluralismul, nediscriminarea, toleranța, justiția, solidaritatea tind să prevaleze.

Analiza literaturii de specialitate ne permite să conchidem că democrația Uniunii Europene ține de felul în care sunt construite principiile, obiceiurile și normele referitoare la ceea ce oamenii doresc, de ce au nevoie și de modul în care acestea sunt comunicate prin și către populație, după cum afirma Alexis de Tocqueville: „*Democrația este puterea poporului bine informat*“.

În acest context, menționăm rolul Parlamentului European în consolidarea UE și menținerea guvernantei democratice în Europa, fiind singura instituție aleasă în mod direct la nivel european, care funcționează ca voce a popoarelor, nu a statelor membre, nici a guvernelor, reprezentând cel mai important pilon în elaborarea politicilor și legilor Uniunii Europene.

Îndem să precizăm că ideea poporului european este strâns legată de conceptul cetățeniei europene, ea fiind indisociabilă de cetățenia națională. Conform Biroului de Informare al Parlamentului European în România, oricare cetățean al unui stat-membru este considerat în mod automat a fi un cetățean al Uniunii Europene, astfel dispune de dreptul de a circula și a se stabili pe teritoriul UE, de a alege și de a fi ales în Parlamentul European, iar în ceea ce privește protecția drepturilor sale, de a înainta petiții Parlamentului European în una dintre cele 24 limbi comunitare, primind răspuns în limba în care a înaintat petiția.

Parlamentul European rămâne, așadar, pe arena internațională, singurul parlament multinațional, pentru că întrunește 751 politicieni din diferite țări, culturi, limbi, partide naționale și medii instituționale. [2, p. 5] De asemenea, acesta se implică direct în menținerea unor legături strânse cu parlamentele naționale ale statelor-membre, prin intermediul Conferinței organelor specializate în afaceri comunitare ce își vor da întâlnire anul acesta în perioada 12-14 iunie la Haga, Olanda.

Prin prisma celor spuse, ne atașăm poziția spaniolului Xabier Atutxa Sarria, administrator cu relațiile dintre Comisia Europeană și Parlamentul European, care afirma: „*Văd Europa ca un spațiu unde toate naționalitățile și identitățile culturale sunt respectate. Din punctul meu de vedere, anume diversitatea face Europa să fie unică*”.

Putem menționa, în întreg acest cadru, câteva repere interesante. Datorită importanței sale, alături de Parlamentul European, se situează Comisia Europeană - organul executiv al UE, independent din punct de vedere politic, care are funcția de inițiere a propunerilor legislative înaintate Parlamentului European și Consiliului Uniunii Europene, prioritățile acesteia fiind dezvoltarea durabilă, siguranța și securitatea cetățenilor Europei.

În sondajul de opinie Eurobarometru organizat în toamna anului 2004, 57% din respondenții din cele 25 state-membre pe atunci, și-au exprimat încrederea în Parlamentul European, 52% - în Comisia Europeană și 42% - în Consiliul European. Aceste date statistice condiționează concluzia că UE trebuie

să devină mai conștientă de consolidarea funcționării instituțiilor europene, de menținerea și îmbunătățirea capacității de rezolvare a problemelor apărute.

În această ordine de idei, ținem să subliniem importanța Curții Europene de Justiție din cadrul Uniunii Europene, având rolul indubitabil în garantarea aplicării uniforme și respectării legislației europene, astfel exemplificăm încălcarea flagrantă a uneia dintre cele mai fragile valori mondiale – egalitatea între femei și bărbați, neacceptată în cazul **Defrenne versus Sabena**. Reclamanta, invocând faptul că primea o remunerație mai mică decât omologii ei bărbați, cu toate că aveau sarcini de serviciu identice în cadrul companiei aeriene Sabena, a primit o decizie favorabilă din partea Curții Europene de Justiție, susținând că era un caz clar de diferențiere de gen, accentuând că nediscriminarea constituie un obiectiv fundamental al Uniunii Europene.

Având în vedere tema lucrării, afirmăm că solidaritatea este piatra de temelie a cooperării, iar UE trebuie să posede o bază socio-culturală comună, deoarece nu există o „esență a Europei“, precum nu există o finalitate în procesul de integrare europeană. Valorile europene sunt promovate și apărute de către Uniunii Europene în mod activ în relațiile cu țările terțe, cazul Republicii Moldova - stat amplasat în centrul geografic al Europei, ce încearcă să-și direcționeze toate eforturile pentru integrarea în structurile europene. Totodată, trebuie remarcat faptul că în nici o țară nu există sisteme perfecte de justiție, din cauze subiective și obiective, evident, nici în Republica Moldova, unde nu a fost finalizată transformarea sistemelor politic, economic, de drept și justiție, fiind obligatorie urmarea pașilor realizați de Țările Baltice – exemplu de implementare a democrației spre un mediu occidental și dinamic.

Pornind de la aceste realități, afirmăm estimarea lui Ralf Dahrendorf, fost-membru al Comisiei Europene: *„Instituțiile pot fi democratizate în șase luni de la finalizarea revoluției democratice în Europa Centrală și de Est, economia comunistă poate fi restructurată în șase ani, însă cultura politică, acel set de norme, valori, atitudini și comportamente cetățenești care susțin și însușesc mecanismul democratic, are nevoie de șaiszeci de ani de transformări și adaptări“*. [3, p. 285]

În concluzie, menționăm că UE, cu ajutorul instituțiilor, exercită un rol determinant în crearea unui spațiu de expansiune continuă a prosperității, democrației și libertății, securității pe bătrânul continent, reprezentând cea mai puternică uniune economică și politică din spațiul comunitar.

BIBLIOGRAFIE

1. Claudia Ghișoiu, *Identitate în Uniunea Europeană*, București: Ed. Universității din București, 2012;
2. Simon Hix, ș.a, *Politica democratică în Parlamentul European*, Cluj-Napoca: Ed. CA Publishing, 2010;
3. Sergiu Gheorghina, Sergiu Mișcoiu, *Democratizare și consolidare democratică în Europa Centrală și de Est*, Iași: Institutul European, 2014.

Instituțiile Uniunii Europene au fost create pentru a da expresie unei apropieri din ce în ce mai reale a națiunilor europene în cadrul unei cooperări mai strânse ca niciodată. Pe măsură ce responsabilitățile Uniunii s-au lărgit, Instituțiile Uniunii Europene s-au dezvoltat, devenind mai numeroase.

Asemenea unui stat, Uniunea Europeană dispune de un braț legislativ exercitat de Parlamentul European împreună cu Consiliul Uniunii Europene, de unul executiv realizat prin intermediul Comisiei Europene și de un sistem judiciar independent, reprezentat prin Curtea de Justiție a Uniunii Europene. Prerogativele acestor instituții sunt stabilite în „tratatele fondatoare, care au fost negociate și ratificate de statele membre, iar pentru domeniile politice care nu sunt vizate de tratate, guvernele naționale au libertatea de a-și exercita singure suveranitatea” [1, p. 140].

Uniunea Europeană este o entitate politică unică, a cărei autoritate este exercitată împreună de statele membre în câteva domenii esențiale, în scopul îndeplinirii obiectivelor comune. Cetățenii statelor membre sunt și cetățeni ai UE, ceea ce le conferă dreptul de a participa la viața democratică a Uniunii.

Instituțiile Uniunii Europene se pot diviza în două categorii:

- cele care au orientare supranațională, cum ar fi: Comisia Europeană, Parlamentul European și Curtea de Justiție a UE;
- cele cu orientare interguvernamentală: Consiliul de Miniștri și Consiliul European.

Însă de elaborarea politicilor, luarea deciziilor și promovarea democrației răspund 3 instituții fundamentale: Parlamentul European, Consiliul Uniunii Europene și Comisia Europeană.

Astfel, Consiliul Uniunii Europene este un pol de decizie esențial pentru Uniunea Europeană, care adoptă, cel mai frecvent împreună cu Parlamentul European, acte care au o consecință directă asupra vieții cetățenilor, dar și un impact considerabil pe plan internațional. Consiliul Uniunii Europene este format din reprezentanții guvernelor statelor membre, este un organ interguvernamental, dar și comunitar, în care sunt reprezentate statele membre prin câte un ministru, care nu poate acționa în nume propriu, ci numai în conformitate cu instrucțiunile primite de la guvern. De asemenea „Consiliul Uniunii Europene reprezintă emanația guvernelor statelor membre, exprimând cadrul comunitar de negociere între

administrațiile naționale. El este autoritatea interguvernamentală ce exprimă legitimitatea statală, exercitând funcții multiple în cadrul sistemului comunitar” [2, p. 115] .

Printre Atribuțiile Consiliului se numără: adoptarea actelor legislative (regulamente, directive etc.), cel mai adesea în „codecizie” cu Parlamentul European; contribuie la coordonarea politicilor statelor membre; elaborează politica externă și de securitate comună pe baza liniilor strategice stabilite de Consiliul European; încheie acorduri internaționale în numele UE; aprobă împreună cu Parlamentul European bugetul Uniunii. O dată cu intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona, un milion de cetățeni pot, prin semnarea unei petiții, să invite Comisia să prezinte o propunere. Acesta este dreptul de inițiativă la cetățenilor UE, posibilitatea dată reprezentând garantul unei societăți libere și democratice.

Comisia Europeană este organismul executiv al UE, ea prezintă și susține interesele Europei în ansamblul său. În atribuțiile acesteia se include: stabilirea obiectivelor și priorităților de acțiune la nivel european; propune proiecte legislative pe care le supune aprobării Parlamentului și Consiliului; gestionează și pune în aplicare politicile și bugetul UE; asigură respectarea legislației europene (alături de Curtea de Justiție) precum și reprezintă interesele UE pe plan extern , astfel negociază acorduri comerciale între Uniune și alte țări etc.

Instituția centrală care promovează valorile societății democratice este Parlamentul European- singura instituție supranațională ai cărei membri, toți cei 751 de deputați sunt aleși prin vot universal direct în mod democratic. Parlamentul reprezintă cetățenii celor 28 state membre, care este ales o dată la cinci ani, Parlamentul European este implicat în adoptarea a numeroase legi (directive, regulamente etc.) care influențează viața fiecărui cetățean. Fondat în 1952 sub denumirea de Adunarea Comună a Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului și redenumită Adunarea Parlamentară Europeană în 1958, instituția a devenit Parlament European în 1962. Primele alegeri directe au avut loc în 1979, iar de-a lungul ultimilor decenii, puterea acestuia a crescut în mod constant.

Parlamentul are trei roluri principale- I. Rol legislativ: Adoptă legislația Uniunii Europene, împreună cu Consiliul UE, pe baza propunerilor Comisiei Europene; ia decizii cu privire la acordurile internaționale; la fel ia decizii cu privire la extinderea UE; revizuieste programul de lucru al Comisiei și îi cere să propună acte legislative

II. Rol de control se manifestă prin faptul că acesta: Exercită control democratic asupra tuturor instituțiilor Uniunii; alege președintele Comisiei și aprobă colegiul comisarilor în ansamblu; poate recurge la o moțiune de cenzură, obligând Comisia să demisioneze; acordă descărcarea de gestiune, adică aprobă modul în care s-a cheltuit bugetul UE; analizează petițiile cetățenilor și formează comisii

de anchetă; discută politicile monetare cu Banca Centrală Europeană; adresează interpelări Comisiei și Consiliului, dar și participă la misiuni de observare a alegerilor.

III. Rol bugetar constă în stabilirea bugetului Uniunii Europene, împreună cu Consiliul și aprobă bugetul pe termen lung al acesteia („cadru financiar multianual”).

Dincolo de aceste competențe oficiale, Parlamentul European este un apărător al drepturilor omului și al democrației în Europa și înafara frontierelor acesteia. Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene proclamă drepturile civile, politice, economice și sociale ale tuturor persoanelor care trăiesc pe teritoriul UE. Odată ce sunt aleși, deputații se organizează, în funcție de propriile afinități politice, în grupuri politice, pentru a-și apăra mai bine pozițiile.

Regulamentul de procedură al Parlamentului, oferă un cadru detaliat de desfășurare a activităților forului legislativ. Deoarece reprezintă toți cetățenii europeni, multilingvismul Parlamentului a devenit una dintre cele mai importante caracteristici ale acestuia [3, p. 101], iar Parlamentul European publică documentele în toate limbile oficiale ale UE și fiecare euro deputat are dreptul să ia cuvântul în limba oficială pe care o preferă.

Curtea de Justiție a Uniunii Europene se asigură că legislația europeană este interpretată și aplicată uniform în toate țările ei. De asemenea, Curtea poate lua decizii în cazul disputelor în care sunt implicate statele membre, instituțiile UE, întreprinderi sau persoane fizice. Are sediul la Luxemburg, în componența sa intrând judecători din fiecare țară a Uniunii. Curtea de Justiție reprezintă spiritul dreptății, echității și egalității tuturor statelor și cetățenilor societății europene în fața legii.

Uniunea Europeană fiind o comunitate de 28 națiuni și popoare europene sunt reunite în jurul unor valori politice, economice, culturale și sociale comune. Astfel, prin intermediul instituțiilor sale contribuie la perpetuarea valorilor democratice cum ar fi: libertatea, egalitatea în fața legii, pluralismul, transparența, toleranța etc. Iar cel mai reprezentativ exponent al democrației și conceptului de „Unitate în diversitate” [4], îl constituie Parlamentul European, acea instituție, prin intermediul căreia poporul își exercită puterea suverană.

BIBLIOGRAFIE

1. Asociația pentru politică externă și Friedrich-Ebert-Stiftung. Ghid European. Chișinău: Cartier, 2013, [3, p. 101];
2. Marcu V., Diaconu N. Drept comunitar general, , București, Ed. Lumina Lex, 2002, [2, p. 115];
3. Munteanu Ștefan, Integrare Europeană. O perspectiva juridico-filosofică., ed. C.H. Beck, București, 2006, [1, p. 140];
4. Site-ul Uniunii Europene. Simbolurile Uniunii Europene, Motto. Disponibi: http://europa.eu/about-eu/basic-information/symbols/index_ro.html [4].

III. CE ÎNSEAMNĂ DEMOCRAȚIA EUROPEANĂ

Democracy is a political system that is based on the will of people. The basic principles of democracy are universal suffrage and sovereignty of the nation. Democracy has traversed a long and complicated story, from an intuited Utopia to one of the watchwords of the Western world. This is a value which name saves lives but also canceled. When we speak about modern democracy, we mean English, American and French democracy.

„Democrația este un sistem politic prost,
însă cel mai bun dintre cele pe care omenirea le-a inventat până acum”

Winston Churchill

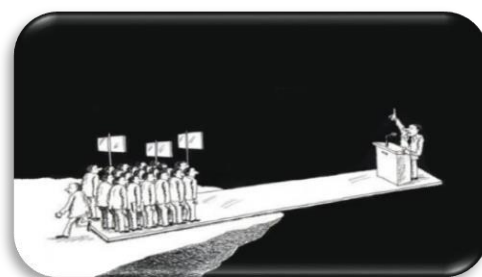
Democrația, din greacă, semnifică conducerea de către popor: *demos* – popor și *kratos* – putere. Aceasta poate fi de două tipuri: *democrație directă* – forma de guvernare a unui stat atunci când populația participă direct la conducerea țării și *democrație reprezentativă* – forma de guvernare a unui stat atunci când conducătorii țării sunt aleși de către popor pe o perioadă determinată. Pentru prima dată democrația directă a fost experimentată în orașul-stat Atena, unde toți cetățenii se adunau periodic în *agoră* și discutau problemele cetății și luau decizii.

De esența democrației moderne ține respectarea drepturilor omului (egalitatea în fața legii, dreptul la opinie ș.a.), pluripartitismul, limitarea și separarea puterilor în stat. [1]. Un element important al democrației este constituția. Acest document, votat de către popor prin referendum organizat în mod liber, reglementează drepturile și libertățile individului într-un stat și definește limitele puterii conducătorilor aflați în diferite funcții din stat și din guvern, definește politicile fundamentale și stabilește structura, datoria și puterea guvernului.

Fiecare are opinia sa despre Europa și despre democrația europeană. Deci, să luăm doar câteva exemple din multitudinea de păreri [2, p.6-7]:

- ❖ **Karla**, savant în domeniul social, 40 de ani - „, pentru ea Europa este un proiect de integrare politică foarte interesant. Niciodată în istorie nu a existat o încercare mai reușită de a integra o alianță de state pe o perioadă de decenii cu mijloace democratice. În același timp, proiectul riscă ca cetățenii să-și piardă interesul față de el. Rata de participare la alegerile europene este alarmant de scăzută. Pentru ca Europa să aibă un viitor, democratizarea trebuie să fie pusă în prim-plan”;

- ❖ **Martina**, elevă, 18 ani - „, nu cunoaște prea multe despre Europa, dar fost însă în cadrul unui program de schimb de școli în Franța. A mers și cu părinții în multe alte țări europene, unde și-a făcut prieteni noi. La fel ea mai spune, că este extraordinar că poate călători oriunde fără probleme și e minunat că ne înțelegem unii pe alții. Altfel, efectiv, Europa nu ar interesa-o”.
- ❖ **Hans**, 52 de ani, freelancer - „, Europa este un lucru extraordinar. Acesta are o companie mică de tehnologie solară. Este mică, dar produce tehnologie de ultimă oră și o poate vinde până în Portugalia. E mai mult decât a te duce acolo în vacanță”;
- ❖ **Tim**, 21 de ani, student - „, Europa – aceasta este șansa noastră de a face în sfârșit ceva privind schimbările climatice. Dacă Europa va da un exemplu, poate se va face ceva și la nivel internațional”.

Prin urmare, analizând afirmațiile de mai sus, putem evidenția faptul că toate acestea nu ar fi fost posibile dacă nu exista la baza Uniunii Europene-democrația. În această ordine de idei, exprimându-ne metaforic, putem asocia democrația cu A.D.N.-ul Europei. Or, Democrația Europeană este mai mult decât un regim politic. Este un stil de viață al cetățenilor europeni, un mod de a fi, adică o mentalitate specifică cetățenilor Europei. Promotorii acesteia o mai numesc și „*piatra-filosofală, care poate converti orice tiranie în libertate*”, iar la temelia acesteia stă Carta Drepturilor Fundamentale, adică Constituția UE, care reglementează drepturile, libertății, valorile și principiile europene.

În cele din urmă, conchidem, că atunci când vorbim despre democrație ne referim la acel sistem de organizare statală care presupune respectarea celor trei piloni: [3]

- Existența statului de drept, bazat pe principiile supremației legii și al protejării drepturilor omului;
- Poporul își exercită puterea prin intermediul unor reprezentanți desemnați în mod competitiv prin alegeri libere și independente;
- O societate civilă activă, capabilă atât să influențeze actul de guvernare cât și să asigure răspunderea guvernului în fața electoratului.

În final, Thomas Jefferson afirma: „*când un guvern se teme de cetățeni, e democrației. Iar când cetățenii se tem de guvern, este dictatură*”. Or, dacă democrația nu este răspunsul, atunci probabil am înțeles greșit întrebarea.

BIBLIOGRAFIE

1. <https://ro.wikipedia.org/wiki/Democra%C8%9Bie> [Accesat 17.05.2016];
2. Căcilie Schildberg și alții. *MANUAL DE DEMOCRAȚIE SOCIALĂ 4. Europa și democrația socială*. p.6-7 [Accesat 17.05.2016] Disponibil: <http://www.fes.ro/media/2015news/4ManualSD-Europa.pdf>;
3. Closer 2 Oxford. *Pro și Contra: Este democrația un răspuns pentru toate țările?*. [Accesat 17.05.2016] Disponibil : <http://totb.ro/pro-si-contra-este-democratia-un-raspuns-pentru-toate-tarile/>.

Studentă, an. II, Facultatea drept, Universitatea de Stat B. P. Hașdeu, or. Cahul

Democrația este bunul nostru cel mai de preț. A o menține este atât sarcina cât și obligația noastră. Acest lucru presupune o confruntare permanentă, decisă și cu deplină conștiință de sine, strădanii de a încheia compromisuri și de a ajunge la consensuri de durată. Acestea sunt condițiile de bază ale singurei ordini politice care poate garanta libertatea.

Wolfgang Thierse, ex- președintele Bundestag-ului german

Promovarea și ocrotirea drepturilor cetățenești a devenit o necesitate percepută îndeosebi după cel de-al Doilea Război Mondial în care lumea se concentrase în jurul ideii de ocrotire, pentru a pune capăt violențelor, discriminării pe diverse criterii și a altor factori ce au generat o mulțime de conflicte și pierderea a mii de vieți omenești.

Urmare acestui fapt, tot mai multe state au preluat un nou sistem politic, trecând de la regim totalitar la unul democratic încercând să reformuleze anumite principii tapate în memoria societății de un regim opus din punct de vedere ideologic. Printre statele posttotalitare enumerăm și Republica Moldova care din momentul dobândirii independenței și certificării acesteia ca stat democratic a aderat la un șir de documente internaționale și regionale care conțin standarde unanim recunoscute. Drept dovadă servește art. 4 din Constituția R.M. în care se remarcă faptul că ”dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului , cu pactele și celelalte tratate la care R.M. este parte” .

Un pas mai actual spre o democratizare deplină, după cum afirmau autoritățile statale ale R.M. are loc prin procesul de armonizare a legislației naționale cu cea a Uniunii Europene, privită ca unul dintre promotorii principiilor democratice.

Însă, fiind cetățean al Republicii Moldova m-am confruntat frecvent cu situații în care ideea de „democrație europeană în Republica Moldova” semăna mai mult cu un basm decât cu o stare de fapt a Republicii.

În viziunea mea cunoașterea, dar și perceperea termenului de „democrație,, ar avea puterea să modifice anumite ” obișnuințe vicioase ” cu care ne confruntăm uneori.

Pornind de la acest fundament, în prezenta lucrare mi-am propus să studiez semnificația și funcționalitatea democrației în Republica Moldova, pe baza metodei comparative, punând în balanță democrația națională raportată la cea a Uniunii Europene.

Voi începe demersul meu prin a oferi spre analiză unele abordări ale conceptului de ”democrație”.

Dicționarele descriu democrația ca fiind forma de guvernare în care supremația aparține poporului, adică poporul își exercită (direct sau indirect) puterea [1]. În același timp, marii gânditori descriu această formă de guvernare în diverse ipostaze, pornind de la adevărate cugetări filosofice, continuând cu diferite noțiuni, raționamente și culminând chiar cu abordări metaforice.

O primă ipostază este cea în care poporul este recunoscut ca fiind valoarea supremă a unei societăți. Spre exemplu Abraham Lincoln afirma că ”democrația este guvernarea poporului, de către popor, pentru popor [2]”.

În literatura de specialitate întâlnim și alte semnificații date democrației. Poate fi menționată în acest sens definiția dată de J. Schumpeter, în viziunea căruia democrația este : „acel aranjament instituțional de luare a deciziilor, aranjament în care indivizii dobândesc puterea de a decide prin intermediul unei competiții pentru voturile alegătorilor”. Shumpter vede în democrație ”o metodă politică, un instrument instituțional de luare a deciziilor. Unii indivizi dobândesc puterea la sfârșitul unei lupte concurențiale duse pentru voturile poporului, de aceea democrația mai poate fi definită ca „guvernare a omului politic [3]”.

Joseph E. Stiglitz – laureat al Premiului Nobel pentru Economie în 2001 – cu privire la „esența democrației”, ajunge la concluzia că „Democrația reală înseamnă mai mult decât dreptul de a vota o dată la doi sau patru ani”. Reputatul om de știință susține că posibilitățile de alegere trebuie să aibă o semnificație adevărată și că „politicienii trebuie să asculte glasul cetățenilor [4]”.

Literatura de specialitate oferă o listă completă de elemente necesare pentru edificarea unui regim democratic formulată și de Robert Dahl compusă în principiu din : Libertatea de a înființa organizații și de a adera la ele; Libertatea de exprimare; Dreptul la vot; Dreptul conducătorilor politici de a concura pentru susținere; Surse alternative de informare; Alegeri libere și echitabile [5].

O altă înfățișare a democrației ar fi cea modernă, metaforică, în care democrația este privită cu un soi de critica prin care poporul este asociat fie cu o turmă de oi, fie cu o haită ce luptă pentru a obține bucata cea mai prețioasă .

”Când într-o haită, dragii mei,
Lupii se sfâșie-ntre ei
Pentru supremație,

Spun: "E democrație [6]"...

Ca și regim politic, democrația a apărut pe continentul european, mai întâi în polis-urile grecești sub forma unei democrații directe sau imediate .

În forma sa modernă democrația a apărut ca rezultat al luptelor religioase ale calviniștilor din secolul XVII, în care comunitatea s-a impus ca susținător al vieții religioase și politice. Urmează importante teorii iluministe, semnificative fiind cele cu privire la libertate și egalitate și la importanța legislativă a individului.

Fundamentale în acest sens au fost teoriile lui J. J. Rousseau despre suveranitatea poporului ca drept unic și inalienabil :

- „S’il y avait un peuple de dieux, il se gouvernerait démocratiquement”
- „L’homme naît pur, c’est la société qui le corrompt”
- „L’homme est né libre et partout il est dans les fers”

Filozofii iluminiști denunțau înapoierea politică și socială a țării și puterea crescândă a aristocrației și a Bisericii. Astfel, se pregătea terenul pentru izbucnirea Revoluției Franceze, în 1789, fapt ce a determinat apariția primului stat constituit pe principii democratice și care în cele din urmă a dus la stabilirea republicilor după model francez în toată Europa.

Domnia ulterioară a lui Napoleon Bonaparte poate fi privită ca o culme a Revoluției Franceze, cel puțin prin implementarea Codului Civil. Acesta a adus la cunoștința Europei Centrale cele mai multe dintre drepturile de bază ale omului revendicate în timpul revoluției. Ulterior, aproape toate democrațiile europene au recunoscut ca model Declarația Drepturilor Omului și Cetățeanului și începutul sistemului parlamentar din 1789. Democrația, ca și formă de organizare a conducerii sociale este preluată nu doar la nivel interstatal, ci și în cadrul organismelor internaționale, elementele sale caracteristice fiind de natură să răspundă cât mai eficient intereselor societății actuale . În acest context, un model reprezentativ de conducere pe criterii democratice ne poate servi UE, creată cu scopul de unire a popoarelor pentru consolidarea puterii europene. După cum afirma unul dintre părinții fondatori ai construcției europene, Jean Monet „Noi nu facem alianțe dintre state, ci unim popoare [7]”

Dar pentru ca această formă de conducere să poată funcționa în mod real sânt necesare anumite principii diriguitoare în acest sens. Astfel, doctrina evidențiază:

Suveranitatea națională este exercitată de către popor; Participarea poporului la luarea deciziilor publice de importanță națională prin participarea la alegerile periodice, prin referendum sau prin

intermediul unui organ reprezentativ; Partajarea atribuțiilor între autoritățile publice și nu în ultimul rând verificarea reciprocă între autoritățile reprezentative; Descentralizarea administrativă (existența autorităților atât centrale cât și locale); Pluralism politic, organic sau ideologic; Aplicarea principiului majorității în autoritatea deliberativă a autorităților colegiale; Consacrarea și garantarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului prevăzute în Constituție [8].

Ținând cont de faptul că în prezent integrarea europeană se consideră a fi obiectivul -cheie al R. Moldova, iar una dintre condițiile pretinse de UE oricărui stat potențial candidat spre aderare se referă la existența unor ”instituții stabile care să garanteze democrația, statul de drept, drepturile omului, precum și respectarea și protecția minorităților [9]” , consider oportună analiza eficienței și viabilității democrației Republicii Moldova, privită prin prisma principiilor sus-menționate și raportată la democrația europeană. Așadar în acest sens am realizat un sondaj în orașul Cahul care să-mi răspundă la întrebarea „este oare R. Moldova un stat democratic ?

Astfel, sondajul „Democrația în Republica Moldova” s-a soldat cu următoarele rezultate : 93.33% și-ar dori să trăiască într-un stat democratic , 62.22% consideră că RM nu este un stat democratic și doar 33.33% au afirmat existența democrației. Întrebați dacă consideră UE un model de democrație pentru RM , 84.44% au dat un răspuns pozitiv, consecutiv 11.11 % pronunțându-se printr-un « nu » iar 4.4% prin « nu știu ».

În concluzie menționez că, deși Republica Moldova este încă departe de o democrație europeană societatea tinde și își dorește să se alinieze în întregime la acest standard democratic care pare a inspira o încredere destul de mare din partea poporului moldav reieșind din rezultatele sondajului. Iar pentru a infiltra cu succes acest regim democratic și pe teritoriul țării noastre este bine a cunoaște cu certitudine semnificația acestui termen, astfel încât R. Moldova să fie un stat democrat nu numai *de iures* ci și *de facto*.

BIBLIOGRAFIE

1. Dicționar al limbii române, [online] [accesat 20.04.2016]. Disponibil: <http://dexonline.ro/>, 1Dicționar juridic, Legea de la A la Z [online] [accesat 20.04.2016]. Disponibil: <http://legeaz.net/dictionar-juridic/>.
2. Joseph Alois Schumpeter, Capitalism, socialism and democracy (ed. Harper and Row: Philadelphia, 1976), 153.
3. Citate despre democrație [online] [accesat 22.04.2016] Disponibil: <http://subiecte.citatepedia.ro/despre.php?s=democra%FEie> .
4. Joseph E. Stiglitz, Eșecul sistemului politic, în „The Price of Inequality: How Today's.
5. Cornea S., Introducere in politologie, Cahul 2008, Turnul Vechi, pag 139/140
6. Citate despre democrație.Epigrame despre democratia pe la noi, pagina 3 [online] [accesat 22.04.2016] Disponibil: <http://www.citatepedia.ro/index.php?p=3&q=democratia+pe+la+noi&r=c> .
7. Frederich-Ebert-Stiftung Moldova,decembrie 2014 „Europa si democratia sociala ”.
8. Cornea S., *op. cit*, pag 141/ 142
9. Tratatul asupra Uniunii Europene, art. 49

IV. INTEGRITATEA CA VALOARE FUNDAMENTALĂ A UNEI DEMOCRAȚII

Extras: Această lucrare are drept scop definirea și explicarea conceptului de integritate din câteva perspective, ca valoare fundamentală a democrației și statului de drept. Conceptul de integritate este unul complex și controvers. Mai mult, integritatea este interrelaționată cu alte valori democratice. Ce înseamnă integritatea? Este integritatea o valoare democratică? Cum explicăm și înțelegem integritatea? Acestea sunt câteva întrebări abordate în această lucrare.

Cuvinte cheie: integritate, democrație, etică, comportament profesional

Democrația reprezintă acel pilon de guvernământ în care o societate este ghidată de valori și principii unanim acceptate de toți. Chiar dacă acest sistem de valori este generat în timp și necesită ajustări, lipsa unui asemenea sistem creează premise pentru dezvoltarea instabilității.

Democrația implică, inter alia, un grad sporit de responsabilitate și cooperare atât din partea cetățenilor, cât și din partea instituțiilor administrației publice.

Această permanentă relaționare este posibilă prin respectarea unui set de valori ce sumează respectul, profesionalismul, imparțialitatea și integritatea. Ce este integritatea? Este aceasta oare o valoare fundamentală a unui stat de drept? Ce conotații oferim integrității?

Retrospectiva literaturii de specialitate ne oferă o varietate impunătoare de definiții atribuite conceptului de integritate, acesta fiind unul complex și deseori, supus contradicțiilor.

În acest sens, încercările de a defini conceptul de integritate presupune și analiza altor valori precum onestitatea, obiectivitatea și moralitatea. Integritatea reprezintă un sentiment al demnității, dreptății și conștiințiozității, care servește drept călăuză în conduita omului. [1; DEX]

Abstract: This paper aims to define and explain the concept of integrity from several perspectives as a core value of democracy and rule of law. The concept of integrity is complex and often born disagreements. Moreover, the integrity is interlinked with other important values of democracy. What does integrity mean? Is integrity a basic value of democracy? How do we explain and understand integrity? These are some of the questions addressed in the present paper.

Keywords: integrity, democracy, ethics, professional behavior.

Democracy is that pillar of government where a society is guided by values and principles universally accepted by all. Even if this system of values is established during the time and needs adjustments, the lack of such a system creates prerequisites for the development of instability.

Democracy implies, inter alia, a high level of responsibility and cooperation between the citizens and the public administration.

This continuous relationship is possible by considering a set of values such as esteem, professionalism, impartiality and integrity. What is integrity? Is this a core value of the rule of law? What connotations do we offer to the integrity?

The literature review offers an impressive variety of definitions about the concept of integrity, concept which is complex and often subject to contradictions.

In this regard, the attempts to define the concept of integrity require a strong analysis of other values such as honesty, objectivity and morality. The integrity is a sense of dignity, justice and conscientiousness, which serves as a guide to the human behavior. [1; DEX]

După cum afirma Earl Palmer, conceptul de integritate poate avea mai multe înțelesuri. Pe de o parte reprezintă acea „condiție de tot întreg”, nedivizat, neîmpărțit, care este atribuită obiectelor. Pe de altă parte, integritatea este explicată într-un mod familiar nouă – integritatea de comportament și acțiuni, soliditatea principiilor morale. [2; p.12] Astfel, conceptul de integritate este tratat prin prisma a două sensuri: obiectiv și subiectiv.

Obiectivitatea integrității este explicată prin faptul că un obiect poate fi atins, palpat și perceput ca fiind integru. Subiectivitatea integrității este mult mai greu perceptibilă, deoarece se referă la etic, la moral, la valori ce nu pot fi palpate, însă au conotații puternice în societate.

Totuși, explicația conceptului de integritate trebuie căutată la baza etimologică a acestuia, latinescul “integer”, adică întreg sau complet, și în acest context se referă la totalitatea calităților unui individ, exprimate prin onestitate și consecvență de caracter.

O altă definire a conceptului de integritate este conform dicționarului Oxford, în care sunt explicate 3 sensuri ale acestui concept: [3; Oxford Dictionary]

Calitatea de a fi onest și de o moralitate înaltă;

Starea de a fi întreg sau unificat;

Soliditatea construcției sau obiectului.

Francis Bacon spunea „Nu ceea ce mâncăm, dar ceea ce digerăm ne face puternici; nu ceea ce câștigăm, dar ceea ce economisim ne face bogați; nu ceea ce citim, dar ceea ce ne amintim ne face înțelepți; nu ceea ce profesăm, dar ceea ce practicăm ne aduce integritate”.

Acest adevăr datează de aproape 400 de ani însă mesajul cheie nu s-a schimbat: integritatea de cele mai multe ori se referă la calitatea caracterului unei persoane, dar întotdeauna presupune „a face ceea ce este corect”. Integritatea este acea piatră de temelie a comportamentului profesionist și imparțial.

According to Earl Palmer, the concept of integrity has several meanings. By one side integrity represents the "condition of the whole", undivided, and is referred to objects. By the other side, integrity is explained to us in a more familiar way - the integrity of behavior and action, soundness of moral principles. [2; p. 12] Thus, the concept of integrity is treated in terms of two meanings: objective and subjective.

The objectivity is explained by the fact that an object can be touched, palpated and perceived as integer. The subjectivity is much difficult to understand as it relates to ethics, moral values that cannot be palpated, but have strong connotations in society.

However, in order to explain the concept of integrity we have to look much deeper, to the Latin „integer”, what means something entire or complete, in this context it refers to the sum of the qualities, reflected by honesty and character.

Also, Oxford Dictionary offers 3 explanations of the integrity: [3; Oxford Dictionary]

The quality to be honest and have a high morality

The state of being entire or undivided

The soundness of the building or object.

Francis Bacon said “It's not what we eat but what we digest that makes us strong; not what we gain but what we save that makes us rich; not what we read but what we remember that makes us learned; and not what we profess but what we practice that gives us integrity.”

This truth goes back almost 400 years ago but the key message has not changed: the integrity, often, refers to the quality of a person's character, and always involves "doing the right thing". The integrity is the cornerstone of professional and impartial behavior.

Nathaniel Hawthorne, reputatul scriitor american al secolului al XIX-lea, spunea: „Nici un om nu poate purta o perioada de timp considerabilă o față pentru el însuși și alta pentru ceilalți, fără a da în final în vileag care este fața lui adevărată”. Atunci când ne compromitem caracterul integru, riscăm să pierdem respectul, autoritatea și încrederea.

Integritatea reprezintă mai mult o chestiune de alegere personală. A fi integru înseamnă a fi vertical, corect și onest. Verticalitatea denotă să nu te lași ghidat de interesele de moment ale celor din jur sau personale; corectitudinea înseamnă să gândești lucrurile în mod egal și imparțial; onestitatea derivă din puterea de a spune lucrurilor pe nume, atât față de alții, cât și față de tine însuși.

Integritatea este un atribut al comportamentului echitabil și onest. Conduita integră presupune a urma standarde înalte în exercitarea atribuțiilor de serviciu și determinarea persoanelor de a nu diminua acele standarde. Principiul de integritate presupune o obligație spre responsabilitate profesională de a fi onest și echitabil în relațiile de muncă.

De cele mai multe ori, în societatea noastră, integritatea este înțeleasă prin a avea un comportament anti-corupțional, ceea ce este greșit. Integritatea reprezintă mult mai mult decât un comportament sau o atitudine negativă față de corupție.

Integritatea este un concept foarte complex care inter-relaționează cu mai multe valori printre care adevărul, angajamentul, corectitudinea, respectul, controlul de sine. Astfel, analizând aceste concepte în raport reciproc observăm următoarele:

Integritatea și adevărul. O persoană integră spune adevărul și nu creează situații de confuzie.

Integritatea și angajamentul. O persoană integră își respectă angajamentele și își asumă responsabilitățile.

Nathaniel Hawthorne, the famous American writer of the nineteenth century, said: "No man can use during a considerable time one face for himself and another face for others without showing finally the true side of his face". When compromising our integrity of character, we risk losing the respect, authority and confidence.

The integrity is more than a personal choice. Being honest means to be upright, fair and honest. Uprightness means to not let yourself guided by the evanescent interests of people around you or your own; fairness means to think equal and impartial; honesty derives from the courage to say out rightly, both to others and to yourself.

The integrity is part of a fair and honest behavior. Upright behavior requires following high standards when carrying out work duties and determination of individuals to not mitigate those standards. The principle of integrity implies an obligation towards professional responsibility to be honest and fair in the work relations.

Often, in our society, the integrity is understood by having an anti-corruptive behavior, which is wrong. Integrity is more than behavior or a negative attitude towards corruption.

The integrity is a very complex concept networked with a set of values including truth, commitment, fairness, respect, and self-control. Thus, analyzing these concepts in relation to each other we can conclude the following:

Integrity and truth. An upright person tells the truth and does not create confusions.

Integrity and commitment. An upright person is liable of own commitments and responsibilities.

Integritatea și corectitudinea. O persoană integră afirmă ce este corect chiar și atunci când acest lucru este în defavoarea sa și aduce priviri neprietenoase.

Integritatea și respectul. O persoană integră respectă opiniile celorlalți, potențialul sau profesionalismul.

Integritatea și controlul de sine. O persoană integră este el însuși în orice situație și are un grad înalt de disciplină proprie.

Barbara Killinger, în cartea sa „Doing the right thing for the right reason” menționează că integritatea trebuie explicată din punct de vedere psihologic, ca o stare de spirit interioară care ne ghidează spre a face alegeri înțelepte. Pe de altă parte se află moralitatea și etica, valori externe percepute unanim de către standardele societale ca fiind binele comun. [4; p.4]

Pentru a constata dacă o persoană este integră din punct de vedere etic este suficient să observăm și să analizăm acțiunile, credințele, metodele, măsurile sau principiile sale. Toate derivă dintr-un singur nucleu de valori și acela este caracterul persoanei.

În tentativa de a explica conceptul de integritate ca valoare democratică este important de a-l atribui comportamentului oamenilor prin prisma raportului necesități morale – fizice. Integritatea poate fi analizată în raport cu necesitățile noastre definite încă de Maslow în piramida sa.

Integrity and fairness. An upright person says the right things even when this fact is against him and brings unfriendly attitudes.

Integrity and respect. An upright person respects the opinions, potential or professionalism of others.

Integrity and self-control. An upright person is himself in any situation and has a high level of own discipline.

Barbara Killinger, in the book "Doing the right thing for the right reason" mentions that integrity must be explained psychologically as an inner state of mind that guides us to make wise choices. On the other hand there are morality and ethics, values unanimously accepted by the societal standards as being the common good. [4; p.4]

In order to notice if a person has integrity or not it is sufficient to observe and analyse the actions, beliefs, methods, measures or principles. All of them are deriving from a single core values and that is person's character.

Attempting to explain the concept of integrity as a democratic value it is important to link it to the people's behavior through the moral – physical needs report. The integrity might be analyzed in relation to our needs defined by Maslow pyramid. Thu

1. Piramida valorilor

1. Values Pyramid

2. Piramida Maslow

2. Maslow Pyramid

O analiză detaliată a acestei relaționări explică necesitățile societății nu doar din perspectiva celor 5 necesități pe care le cunoaștem, dar și din perspectiva a 5 valori fundamentale ce se completează reciproc.

În acest fel, nevoile fiziologice de a asigura supraviețuirea presupune un grad de obligație, prin care societatea respectă anumite reguli, impun anumite limite, conviețuiesc. Obligația, la nivel etic, presupune acel angajamente moral de a respecta un set de valori și principii ale societății democratice.

Mai mult, nevoia de a ne simți în siguranță este completată și de sentimentul de demnitate care analizat la nivel etic reflectă nivelul de moralitate al persoanei. Nevoile sociale sunt realizate prin cooperare, prin relaționare cu alte persoane cu ajutorul cărora ne afirmăm. Or, în procesul de cooperare pentru realizarea nevoilor noastre sociale ne afirmăm și obținem încredere din partea celorlalți. Iar încrederea este un fundament al respectului pe care îl câștigăm din responsabilitatea purtată în societate.

În acest context, integritatea, ca fiind valoarea supremă, este de o importanță primordială atunci când analizăm nivelul de auto-realizare, și este alegerea noastră despre cum ne vor percepe cei din jur, aproapele nostru și chiar noi înșine.

A detailed analysis of this relationship explains the society needs not only from the perspective of five needs that we know, but also in terms of five basic values that mutually complement each other.

By this way, the physiological needs to survive require a level of duty, whereby the society complies with certain rules, imposes certain limits, coexist. Ethically, duty implies that moral commitment to comply with a set of values and principles of democratic society.

Furthermore, the need to feel safe is completed with the sense of dignity, which ethically analyzed, reflects the morality of the person. Social needs are achieved through cooperation, through networking with others who can support us in order to affirm ourselves. Although, while cooperating to achieve our social needs we affirm ourselves and get confidence from others. And confidence is a foundation of respect that we gain from liability worn in the society.

In this context, the integrity, as the supreme value, is of major importance when considering the level of self-realization, and it is our choice how others, our neighbors and even we will perceive us.

Astfel, sumând acest raport de valori, observăm că într-o societate democratică, anume integritatea este elementul cheie al bunei guvernări și un mijloc eficient de a obține încrederea societății în procesul de administrare publică.

Actualmente, după semnarea Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană, conceptul de integritatea, alături de alte valori și principii, a devenit viral atât în tentativa de a schimba comportamente, acțiuni, sau opinii, cât și la nivel de transpunere a acestora în textul actelor normative. Însă, nu este suficientă doar integrarea unor concepte și armonizarea legislației noastre la valorile europene, este necesară și o schimbare de mentalitate, de comportament al tuturor oamenilor.

Putem afirma cu certitudine că integritatea reprezintă un examen major pe care Moldova trebuie să îl treacă. Rămâne doar să ne întrebăm când vom fi pregătiți să trecem acest examen.

În accepțiune proprie, integritatea reprezintă o alegere personală, un angajament forte de a onora valorile și principiile etice și spirituale atât pe plan profesional, cât și personal. Integritatea reprezintă acea cale prin intermediul căreia alegi a fi onest, echitabil și just. Dar ce reprezintă integritatea pentru Dvs.?

BIBLIOGRAFIE

Resurse electronice:

1. <https://dexonline.ro/definitie/integritate>

Cărți, manuscrise, manuale:

2 Earl F. Palmer, Integrity, Canada, 1992, p.12

3 Compact Oxford English Dictionary

4 Barbara Killinger, Integrity:Doing the Right Thing for the Right Reason, London, 2010, p.4

Thus, summarizing these values, we notice that in a democratic society, the integrity is the cornerstone of good governance and an effective way to achieve society's confidence in the public administration.

Currently, after signing the Association Agreement with the European Union, the concept of integrity, along with other values and principles, became popular both, in the tentative to change behaviors, actions or views, as well as in transposing them into the text of normative acts. But it is not enough just to integrate concepts and to harmonize our legislation to the European values, it is needed also a change of mentality, behavior of all people.

We can mention with confidence that integrity is a major exam that Moldova have to pass. It remains only to ask ourselves when we will be ready to pass this exam.

In my opinion, the integrity is a personal choice, a strong commitment to honor the ethical and spiritual values and principles both, professionally and personally. Integrity is the way through which you choose to be honest, fair and just. But what does it mean integrity for you?

REFERENCES

Online sources:

1. <https://dexonline.ro/definitie/integritate>

Books, Monography, Manuals:

2. Earl F. Palmer, Integrity, Canada, 1992, p.12

3. Compact Oxford English Dictionary

4. Barbara Killinger, Integrity:Doing the Right Thing for the Right Reason, London, 2010, p.4

Înainte de a trece în revistă reglementările naționale la capitolul cerința de integritate a profesioniștilor din domeniul juridic, aş vrea să definesc noțiunile, după cum urmează:

➤ *Valoare democratică* - valorile unei societăți democratice reprezintă idei și credințe considerate importante pentru membrii unei comunități, care devin practici concrete prin comportamentul cetățenilor și al autorităților publice;

➤ *Integritate:*

✓ *Integritatea academică* presupune respectarea de către studenți, profesori și personalul administrativ al instituției de învățământ a unui set de valori și principii etice cum ar libertate academică, competență, integritatea morală, corectitudine intelectuală și onestitate, colegialitate, loialitate, responsabilitate, transparență, respect și toleranță.

✓ Legea nr. 325 din 23.12.2013 privind testarea integrității profesionale - art. 4: *integritate profesională* – capacitatea persoanei de a-și exercita obligațiile și atribuțiile legale și profesionale în mod onest, ireproșabil, dînd dovadă de o înaltă ținută morală și maximă corectitudine, precum și de a-și exercita activitatea în mod imparțial și independent, fără vreun abuz, respectînd interesul public, supremația Constituției Republicii Moldova și a legii;

✓ *Integritatea morală* - presupune adoptarea unui comportament conform normelor etice acceptate și practicate în societate; Codul de etică și deontologie al polițistului.

Importanța integrității este una majoră, de aceea integritatea și mecanismele de asigurare a integrității sunt cuprinse practic în toate codurile de etică și deontologie al majorității profesiilor, după cum urmează:

• **Integritatea judecătorului** este consfințită și asigurată prin:

1. Legea nr. 544 din 20.07.1995 cu privire la statutul judecătorului, care indică expres în art. 10 alin. (1) integritatea ca un criteriu de selectare a candidaților la funcția de judecător.

2. Codul de etică al judecătorului, aprobat prin hotărîrea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 366/15 din 29 noiembrie 2007, care în art. 1 alin. (3) indică că înseși respectarea codului de etică este un criteriu pentru evaluarea integrității, subliniind astfel importanța codurilor de etică și deontologice în asigurarea integrității profesionale. La fel art. 14 din prezentul cod intitulat- integritatea judecătorului stabilește anumite interdicții și sancțiuni cu trimitere la normele penale ca urmare a neconformării, care vor asigura integritatea judecătorului și anume: Judecătorul nu va solicita sau accepta, direct sau indirect, plăți, cadouri, servicii sau alte beneficii, în numele său, al membrilor familiei sale sau prietenilor, ca prețuire pentru exercitarea sau abținerea de la îndeplinirea obligațiilor sale în legătură cu o cauză care

urmează a fi examinată de către acesta. Încălcările prezentei reglementări sînt supuse urmării penale, pe lîngă aplicarea sancțiunilor conform legislației în vigoare .

Judecătorului i se interzice obținerea ilegală de bunuri materiale, servicii, privilegii sau alte avantaje, inclusiv acceptarea sau achiziționarea de bunuri (servicii) la un preț (tarif) mai mic decît valoarea lor reală.

- **Integritatea procurorului** este asigurată prin:

Codul de etică și conduită al procurorului, aprobat prin hotărîrea Consiliului Superior al Procurorilor nr. 12- 173/ 15 din 30 iulie 2015, care în punctul 6.3 intitulat - principiul integrității, stabilește obligații procurorului care îi asigură integritatea, și anume:

6.3.1. să respecte cele mai înalte standarde de integritate și responsabilitate pentru a asigura încrederea societății în procuratură; 6.3.2. fiind conștient de riscurile corupției, să nu admită comportament corupțional în activitatea sa, să nu pretindă și să nu accepte cadouri, favoruri sau beneficii pentru îndeplinirea atribuțiilor funcționale sau în virtutea funcției deținute;

6.3.3. să se abțină de la luarea deciziilor atunci cînd interesele sale, ale persoanelor înrudite prin sînge, adopție, afinitate sau ale altor persoane apropiate familiei sale ar putea influența corectitudinea deciziilor;

6.3.4. să nu acționeze în calitate de procuror și să nu ofere consultații altor persoane în cazurile în care procurorul, familia sa sau partenerii de afaceri ai acesteia au un interes personal, privat sau financiar. Ca excepție, procurorul poate oferi consultații părinților, soțului (soției), copiilor săi, precum și persoanelor aflate sub tutela sau curatela sa;

6.3.5. să nu facă promisiuni privind deciziile pe care urmează să le ia, să se comporte onest și decent, prin exemplul personal, să creeze o reputație impecabilă a procurorului;

6.3.6. să nu ofere temei de a se considera drept o persoană pretabilă comiterii unor acte de corupție sau abuzuri;

6.3.7. să nu folosească contrar legii proprietatea statului, a persoanelor fizice sau juridice;

6.3.8. să nu folosească simbolurile procuraturii și actele oficiale ale procurorilor în alte scopuri decît în interes de serviciu.

- **Integritatea polițistului** este asigurată prin codul de etică și deontologie al polițistului aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 481 din 10 mai 2006, care în pnct. 15 lit. G, obligă polițistul să acționeze cu integritate și respect față de populație, ținînd cont în mod special de situația indivizilor care fac parte din grupuri vulnerabile. La fel în pnct. 25 sunt stabilite interdicții care asigură integritatea polițistului și anume:

a) să tolereze actele de corupție;

- b) să utilizeze abuziv autoritatea publică pe care i-o conferă statutul său;
- c) să pretindă sau să accepte bani, bunuri, valori în scopul de a îndeplini sau nu, precum și de a se abține de la îndeplinirea funcțiilor sau să execute indicații ce exced competențelor stabilite prin fișa postului;
- d) să facă uz de calitatea sau funcția îndeplinită pentru soluționarea unor interese de ordin personal.

În concluzie aș vrea să menționez că, pentru a obține rezultate bune în procesul de europenizare avem nevoie în primul rând de oameni integri. Am analizat cadrul legal și codurile deontologice ale mai multor funcționari deoarece consider că, doar prin cadrul legal un sistem bine determinat de standarte și sancțiuni, o să putem atinge un nivel înalt de integritate la nivel național, obținând astfel un sistem de drept viabil și funcțional.

BIBLIOGRAFIE

1. Democrația- valori și principii (accesat: 29.04.2016), disponibil: http://referat.clopotel.ro/Democratiea_valori_si_principii-7733.html
2. Integritate academică- Academia de Studii Economice din Republica Moldova (accesat: 01.05.2016), disponibil: <http://www1.ase.md/integritatea/index.php?page=integritatea>
3. Legea nr. 325 din 23.12.2013 privind testarea integrității profesionale.
4. Legea nr. 544 din 20.07.1995 cu privire la statutul judecătorului.
5. Codul de etică al judecătorului, aprobat prin hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 366/15 din 29 noiembrie 2007.
6. Codul de etică și conduită al procurorului, aprobat prin hotărârea Consiliului Superior al Procurorilor nr. 12- 173/ 15 din 30 iulie 2015.
7. Codul de etică și deontologie al polițistului aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 481 din 10 mai 2006.